

des benedictionem tuæ gratiæ, quatenus gradientes felici ascensu de virtute in virtutem pervenire valeamus horum interventu sanctorum, ut te videre atque cum eis laudare mereamur in Sion cœlesti. Sane interim dum in hoc corruptibili moramur corpore, et peregrinamur a te, meditandum nobis est in via quid agendum constet in patria. Sed et pro posse nobis hic partim agendum est quod illic semper perficiendum erit, ut te benedicamus omni tempore, semper laus tua sit in ore nostro (*Psal. xiii*), quæ licet non sit speciosa in ore peccatorum (*Eccli. xv*), est tamen vere pulchra in Ecclesia sanctorum, quæ tibi semper canticum novum, ubi sanctus infans Quiricus et ejus mater pia Julitta sanctorum martyrum juncti choro te laudantes lætantur in æternum. Quorum nunc gloriosa recolentes solemnia, et quæ illis tua contulit gratia prædicantes magnalia, te benedicimus, te glorificamus, o benedicta et gloriosa Trinitas, unus Deus! O quam magnus es, Domine, et laudabilis valde, faciens prodigia in cœlo et in terra! Quam mirabilis es in sanctis tuis, qui sancto infanti Quirico necdum trium annorum ætatem implenti tantam virtutem dedisti et fortitudinem, ut per te naturaliter excedens legem a te singulis attributam, hic tantillæ ætatis infantulus et animi sapientia et linguæ facundia, et in sufferenda tormentorum tolerantia tam forti vigeret constantia et usque ad finem pro fide et amore tui nominis perseverantia! Sit nomen tuum, Deus, benedictum in sæcula!

Vos quoque sancti et humiles corde cuncti testes Christi fideles usque ad vestri sanguinis effusionem, nobiscum benedicite Dominum, qui innocentis Quirici collegio martyrum laudabilem decoravit numerum. Supplices etiam exposcimus ut ipse vester concivis parvus ætate Quiricus magnus et martyrio inelytus, cui mirificum divinæ gratiæ collatum est munus, interveniat pro nobis omnibus apud suum Glorificatorem in cœlestibus qui

A est super omnia Deus in sæcula sæculorum, ejus gratia cooperante compleverunt hi sancti felix martyrium certaminis, sexto decimo Kal. Jul., tempore Alexandri imperatoris, qui cœpit anno Domini ducentesimo vigesimo quarto, imperavitque annis tredecim.

Expleta igitur, prout nobis datum est nosse fidei et competenti relatione admirandæ passionis tuæ, o gratiose Christi martyr, Quirice, hujus nostri licet exigui laboris magnæ quo possimus mercedis vicem rependere, atque cum Julitta nobili genitrice et candidata omnium sanctorum martyrum esse societate, pro nobis apud pium Dominum intercede, ut nos semper et suæ gratiæ et vestræ faciat esse participes gloriæ, cui est cum æterno Patre Deo sanctoque Spiritu honor, virtus et imperium per infinita sæcula sæculorum.

Quoniam vero sancti Quirici et Julittæ martyris ejus veneranda passio, diverso quidem relatu, sed vero et pari martyrio pene constat esse nota populo Christiano, de insuperabili miraculorum suorum profunditate, quibus in sæculo, disponente Deo, claruerunt, veluti quemdam rivulum deducens pauca libare curavi, et ad honorem Ecclesiæ sacris paginis indagare studui.

Annorum igitur multorum excursu tempore post perceptam martyrii coronam sanctus Amator Autissiodorensis episcopus, cum clarissimo viro Savino comite fines Antiochiæ peragrans, sacratissima corpora illorum Christi gratia reperit. Quæ cum magnæ venerationis cultura dicens in partes Galliarum attulit, et Autricæ urbi delata, solo tantum pueri brachio sancti Savini precibus concesso, in domo sua quia idem præsul meritorum gloria pollens a fidelibus venerabatur, iterumque honorifice tumulavit. Hunc ergo incomparabilem thesaurum ideo civitas illa promeruit sibi a Deo dari, multorum sanctorum titulis exornata, ut salus corporum et animarum idem populo suo proveniret.

VITA SANCTÆ ALDEGUNDIS VIRGINIS

AUCTORE HUCBALDO.

(Apud Bolland., 30 Jan., ex veteribus mss. et Surio.)

DEDICATORIA AUCTORIS.

1. Non immemor vestri, non ingratus tam admirabilibus erga me vestræ sedulitatis officiis, parvi voluntati vestræ: si tardius, quam voluistis, si minus apte, quam oportuit; non animo meo quasi non curanti, sed rei difficultati potius ascribatis. Cruda massa non facile modico potest igne purgari. Si quis inconcinnam subsannaverit orationem, vobis imputate. Malui certe derideri a quibusdam,

A quam vobis non parere. Si cui tamen ideo displicuerit, quod purpureos late splendentes, non solum non assuerim, sed etiam demerim pannos, sciat me noluisse more puellarum aptare puppas absque lineamentis membrorum, aut inanimatas in parietibus effigie colorare; sed feminæ solidum pectus, imo virilem animum, virtutibus plenum, tanquam lucernam divinitus accensam, cunctis ad imitan-

dum simpliciter demonstrare. Si placet transcribere, diligenter (obsecro) distinctiones capitulorum conservate. Præfationem vero, quæ quidem generaliter agit de sanctorum gestis, et ad eos imitandum exhortari cunctos intendit, et ignavia præcipue negligentium arguens, nec de ignorantia quemquam excusari posse demonstrans, operantem Dominum in sanctis amandum et glorifi-

andum ostendit, sicut est præfixa (586) capitulis anteponeere curate. Quod si vobis etiam non placuerit, aut doctoribus ad quorum audientiam forte retuleritis, moriatur inter manus vestras odiosa et inepta membrana, aut deleatur, aut igni tradatur. Quodcumque acciderit, per amicitiam rogo, ne nostrum nomen in hoc opere sentiat.

PROLOGUS EJUSDEM.

2. Miseratio divinæ bonitatis humanæ salutis multipliciter omni tempore consuluit, et post hominis lapsum, tam per dicta quam per exempla justorum, errantes ad viam veritatis reduxit, et ante legem et sub lege et sub gratia formam virtutis imitandam rudibus in utroque sexu misericorditer exhibuit. Plena est utriusque Testamenti Scriptura, tanquam cælum resplendens, non solum magnis luminaribus, sole videlicet ac luna, sed etiam minoribus stellis; hoc est, non tantum claritate veræ lucis, quæ rationalem creaturam illuminat, et universalis Ecclesiæ pulchritudine, quæ totum clarificat mundum; sed etiam singulorum splendore sanctorum, qui nos in hujus sæculi nocte veluti fulgentes stellæ consolantur. Qui ergo, donante Deo, sanos habet oculos, ambulet ad lumen solis, vestigia sequatur Domini Salvatoris. Qui vero tantum fulgorem infirmantibus oculis minus valet intueri, convertat aspectum ad montes, jam veri solis lumine candentes, sanctos scilicet apostolos, eorumque successores, doctrina pariter et exemplis totum orbem illuminantes; sequatur fidei duces, velut arietes, gregem ad pascua vitæ præeuntes. Quod si tardior aliquis evangelicam et apostolicam doctrinam fastidit, quod nimis periculosum est; si fortia gesta magnorum patrum, aut documenta propter imbecillitatem fidei suæ negligenter attendit, quod male languentis animæ indi-

cium est; saltem Vitas sanctorum, qui proximis exstiterit temporibus, legens vel audiens, gratiam Conditoris in sanctis semper operantem agnoscat; agnoscens, in amorem ipsius incalescat. Si quis etiam delicatus præ teneritudine carnis viros imitari trepidat, feminas et puellas teneras, quæ sui Redemptoris amore sæculum vicerunt, considerans erubescat. Ignorantia neminem, qui lege vel audire potuerit legentem, excusabit. Ubi jam Scripturæ verba non resonant? In ecclesiis a lectoribus quotidie recitantur, a cantoribus delectabiliter cantantur, a prædicatoribus utiliter exponuntur. Quæ patria, quæ civitas, qui pagus, quem non decoravit alicujus sancti patrocínio speciali providentia Creatoris? Ubique per membra sua Salvator coruscat. Oleum effusum nomen ejus; ubique tonat, ubique pluit per Evangelium, per apostolos, per doctores, per exempla sanctorum. Et ut ex multis ad unum veniamus, quis alius in vita beatæ virginis Aldegundis amandus, sequendus, amplectendus, nisi Christus innuitur, quem adolescentula vigo diligens, merito castitatis Agnum sequitur quocumque ierit? In ejus itaque laude, qui cum sit idem in omnibus, operatur magna et minima et diversa non diversus, ac dissimilia non dissimilis, de vita hujus virginis si loquamur aliquid, sermonem impositum nullus abhorreat, sed quod effari nitimur, attendat.

INCIPIT VITA.

CAPUT PRIMUM.

Sanctæ Aldegundis ortus, institutio, visiones.

3. Anno Dominicæ Incarnationis circiter evoluto sexcentesimo tricesimo, circa hæc tempora non longe multum Romanæ sedi apostolicæ præsentibus per successiones pontificibus (587), Honorio, Severino, Joanne, Theodoro, Martino, imperante apud Constantinopolim (588) Heraclio, in Francia regnante Dagoberto, filio Clotarii, qui quartus erat a Clodoveo, quem S. Remigius baptizavit, orta est

(586) Hunc capitulorum indiculum Vitæ præfixum nusquam reperimus, neque capitulorum divisionem eadem ubique: ideo a more nostro, ut visum fuit, divisimus.

(587) *Honorius* Bonifacio V, 23 Oct. an. 625 mortuo successit; ei cæteri hic memorati ex ordine. *S. Martinus* an. 653 exsul mortuus est.

(588) *Heraclius* ab. an. 610 ad 11 Martii 641 imperavit. *Dagobertus* in Austrasia regnare cœpit, patre Clotario II, annuente, ann. 612; eo mor-

in pago (589) Hainoensi virgo Aldegundis ex regali prosapia, patre Walberto, matre Bertilia. Cujus soror Waldetrudis major natu, cuidam satis illustri viro Maldegario, cognomento Vincentio, legitime fuerat copulata: qui postea divinitus inspiratus, et exhortatione religiosorum virorum animatus, sprevit mundum, secutus est toto corde Salvatorem Jesum Christum. Eo tempore multi religiosi viri, Dominicæ vineæ studiosissimi cultores, Amandus Trajectensium episcopus, velut imbrifera nubes circumquaque pluendo discurrens (590); Arnaphus Me-

tuo, etiam in Westria, seu Neustria, anno 628; Chariberto fratri parte Aquitanicæ concessa. Obiit anno 644.

(589) Ms. Malbod. *Hainonensi*, ab *Haina* fluvio, qui juxta montes fluit, atque ad condatum Scaldi miscetur, pagus, sive ditio Hainoensis dicta, quæ late deinde ampliata, vulgo nunc *Hannonia* appellatur.

(590) Coluntur hi sancti *Arnulphus*, 18 Jul., *Eligius* 1 Decemb., *Audoenus* 24 Aug., *Gislenus* 9 Oct.

tensium, Aubertus Cameracensium pontifices, Eligius Noviomensis, Audoenus Rothomagensis, Gislenus ab Athenis peregrinus adveniens in Galliam, et alii plures in Ecclesia tanquam in cælo clara luminaria, partes orbis occidentales irradiabant, et multos tam prædicatione quam exemplo vitæ in viam salutis deducebant.

4. Puella vero Aldegundis, parentum cura diligenter enutrita, divina gratia procurante, sacris litteris est imbuta: quarum scientia valde proficiens, ac dogmata Christianæ religionis animo complectens, amore cælestis sponsi jam in ipsis puellaribus annis vehementer flagrare cœpit. Parentes enim illius, quanquam superbi fastu sanguinis essent (591) elati, Christiani tamen nominis memores quod gerebant, filiam suam ita secundum Dei timorem educarunt, ut in ipsa jam tenera ætate Domino Christo magis quam sæculo placere desideraret.

5. Interea dum adhuc esset in domo parentum, cælesti frequenter suspensa contemplatione, modo vigilans, modo per somnium, divina sibi gratia revelante, cœpit multa visionum genera percipere: quas ipsa describens (592), abbati cuidam religioso, nomine Sobino, de monasterio Nivialensi, commisit. Quas etsi quidam, minus digne pensantes quæ legunt vel audiunt, superfluas aut non credendas esse putant, nulli tamen sapienti mirum aut incredibile videtur, si puella Dei toto deserviens affectu, frequentibus sanctorum angelorum visionibus, seu vigilans, seu dormiens, pascebatur: cum e contra quælibet anima spurcitiis luxuriæ negligenter dedita, dæmoniacis nonnunquam illusionibus deludatur. Igitur, ut breviter ea visa comprehendamus, audivit quadam nocte sibi promitti per visionem inæstimabiles divitias: quas primo terrenas æstimans, statim in spiritu sibi promitti cælestes agnovit. Deinde per visum in sublime rapta, monentem audit aliquem, ut caduca postponens, facilius adipiscatur cælestia: modo denique vocem audit: Non alium tibi queras sponsum, quam Dei Filium: modo Christum in specie pueri speciosissimi cernit afferentem sibi stolam candidam, palmamque victoriæ; nunc etiam erigitur in spem cælestium, dum audit per visum se futuram in societate sanctorum. Inter has visiones aspicit diabolum, invidiæ facibus ardentem, de sua tristem electione: tum angelum Dei sese cohortantem, ut perseveret in virginitate, et longe se faciat a sæculi vanitate. Hujusmodi visionibus non mediocriter recreata, de die in diem in amore virtutum proficiebat, et ut perseverando magis proficeret, quotidie majora videbat. Siquidem apparet ei puella, quasi de itinere veniens, et a Dei genitrice se missam affirmans, ut quod vellet postularet. At illa mox alacriter respondit, id se desiderare, quod Dominus

A vellet, Christique voluntatem in se fieri præoptare. Vidit frequenter angelos exhortantes se: vidit beatum Petrum, admonentem se de regno Dei. Conspexit etiam Dominum Christum, in specie solis et lunæ, in figura regni Dei sibi apparentem. In cunctis hujusmodi revelationibus virgo prudens magis magisque se humiliabat, regno Dei prior fiebat, sponso cælesti adhærere ferventius inhiabat.

6. Si quis autem istiusmodi visiones plenius nosse desiderat, Vitam ipsius revolvat, de qua nos pauca decerpentes, notitiam tantummodo rerum indicare summam conamur scire cupientibus quanti meriti sit hæc virgo, quæ toties angelicis recreabatur consolationibus, secundum ordinatissimam Creatoris dispensationem, qui novit univique congruentem adhibere dulcedinis suæ moderationem. Et, ut harum seriem manifestationum jam terminemus, beata virgo Aldegundis de virtute in virtutem progrediens, in tantam sanctitatis celsitudinem a Domino meruit sublimari, ut non solum in somnis, aut per extasim frequenter, sed etiam vigilantem manifeste angelus appareret, familiare (593) colloquium de proposito conservandæ virginitatis exhiberet, virgo sancta nomen ejus fiducialiter interrogaret, et ab eo gloriosum et mirabile suum esse nomen audiret.

CAPUT II.

Propositum servandæ virginitatis a matre oppugnatum.

7. Cum vero parentes virginis jam eam tradere marito disponent, advocat mater filiam, prædulcibus hortatur alloquiis, ne sibi voluntatem suam abscondat. Patris ac suum indicat desiderium, uti, secundum sui generis dignitatem, generosum non recuset accipere sponsum. Monstrat familiæ numerositatem, prædiorum amplitudinem, fundos, rerum abundantiam, gazas divitiarum copia refertas, cujusdam juvenis divitias, nobilitatem, pulchritudinem ei blandiendo præterdit. Hujusmodi blanditiis instat mater, animum filię ad suam voluntatem, conatur inflectere. Igitur, Aldegundis, honesta moribus, eloquio suavis, frequens in divina lectione, ac sedula in sanctæ Scripturæ meditatione, quem sponsum eligeret, quem cordis amore gestaret, Dominum videlicet Christum, quem legendo cognoverat, cui se totam jam devoverat, tali sumpta occasione amplius occultare nequibat. Quid, inquit, o domina genitrix, mater dulcissima, quid mihi blandiris? Quid tot suavioribus verbis oneras animum meum? Non amplius tibi celabo voluntatem meam, desiderium meum jam ante diu in corde meo conceptum patefaciam. Tu mihi nescio quem pauperem memoras sponsum; sed ego talem ac tam divitem sponsum concupisco, cujus prædia sunt cælum, et terra, et mare cujus fundi nunquam deficient, cujus

(591) Ms. Lætiense, et unum Malbod: *elevati*.

(592) Ms. Malbod., *viro*.

(593) Ms. Malbod. *obsequium*.

divitiæ semper crescunt et nunquam minuuntur. Si potes, mater, talem mihi (594) accipe sponsum, non hominem peccatorem, petulantem, ac cito moriturum. Hoc audiens mater, licet non posset mentem virginis a sua constantia dimovere, feminea tamen importunitate, sæpe repetebat, admonens filiam de nuptiarum conditione. Sed quid? incassum verba fundebat: puellæ mentem in Christo fundatam, quasi turrim non casuram, frustra pulsabat: Dominum Christum, speciosum forma præ filiis hominum, hunc adamaverat, hunc esuriens sitiabat, hunc sitiens esuriebat. Misericordem in pauperes animum gerebat, divinis lectionibus mentem assidue pascebat: in respondendo cautissima, mitis omnibus, inter nobiles humilis (594*), minoribus velut æqualis; in parcitate cibi et potus intantum abstinentiæ dedita, ut sibi nulla sodalium æquiparari valeret.

8. Sed dum animus teneræ virginis assidue maternis fatigaretur blandimentis, ut de suscipiendo sponso voluntati parentum satisfaceret; quibus quidem non obedire videbatur incongruum, obediendo vero plus eos amare quam Dominum Christum, æstimabat perniciosissimum; providentiæ divinæ miseratio, taliter eum liberavit ab hujusmodi periculo tentationis. Soror ipsius, memorata superius, beata Waldetrudis, ob amorem sanctæ religionis, a viro suo pari consensu jam sejuncta fuerat; illoque religiose in monasterio quod dicitur Altus Mons, conversante, ipsa monasterium sanctimonialium, consilio venerabilis viri Gisleni, in monte, qui vocabatur Castrorumlocus, ædificaverat: ibique cum aliis Dei ancillis superna contemplatione dulciter animum pascebat. Susceperat autem sacrum velamen, habitum scilicet religionis, de manu beati Auberti Atrebatensis et Cameracensis ecclesiæ pontificis, qui tunc, inter alios Dei sacerdotes eo tempore florentes, ovili Dominico non segniter invigilabat. Igitur ex inspiratione divina famula Dei Waldetrudis, memor suæ charissimæ sororis Aldegundis, et valde metuens ne vinculo carnalis alligaretur amoris, et exoptans [*al.* carnis illigaretur amans et exoptans] toto desiderio secum illam habere sociam in habitu sanctæ conversationis, misit litteras matri, postulans cum obsecratione sororem sibi destinari, secum aliquandiu illam dicens velle demorari: non parum consolationis ex illius præsentia videri sibi conferri: quando matri placeret, statim eam se remissuram [*al.* remitti]. Annuit mater; filiam dirigit; et quibus erat vana mens Domino serviendi, fit etiam una domus opportune simul habitandi. Quis digne posset effari quantum ædificationis ex mutua colloctione acquisierint, quantumque exemplum operationis bonæ cæteris sororibus ex sua conversatione præbuerint? Cerneret illas ex

A Evangelio sorores, Martham et Mariam, Domino Salvatore certatim ministrantes, sed non facile discerneres quæ magis harum eligeret ad pedes illius sedere, cum id utraque satageret, et curis exterioribus invita deserviret (*Luc. x*).

9. Non multum elapsum est temporis, et ecce mater illarum, feminea suspecta sollicitudine, ne filiæ suæ virginis animum soror ejus alienaret a sæculo, sacrumque velamen illam suscipere persuaderet, mittit ad monasterium, revocat ad se filiam virginem. B. Waldetrudis invita quidem remittit sororem, ne matrem offendat, sed obnixè deprecando exhortatur eam ut a sæculo faciat se proorsus alienam, immortalis se præparet Sponso; quam citius valeret, ad cœnobium revertatur. Illa mœsta, valefaciens sorori, revertitur ad matrem, quæ tum morabatur in prædio suo quod nuncupatur Curtissolra. Non autem immemor, juxta Scripturam, honorandos esse parentes, bonæ indolis puella condecentem reverentiam exhibet matri, humiliat se ad pedes ejus, deprecatur eam lacrymis, ut in habitaculo quod erat juxta ecclesiam, sibi daret licentiam habitandi, dicens non sibi congruum inter viros et mulieres sæculares conversari. Memorat etiam genitrici suæ quam sancte, quam religiose soror sua Waldetrudis in monasterio se haberet, qualiter ancillas Christi de sæculo conversas instruendo moneret, quam sublimia quotidie de regno cœlorum admonens edoceret. Dum talia matri virgo referret, et ea matri grata satis æstimaret, illa non modo sibi non placita, sed etiam multum onerosa demonstrans, irata comminata est ei plagas si de talibus ultra sibi facere sermonem auderet. Virgo sapiens non solum illius minas patienter sustinuit, sed etiam verbera sustinere parata, prudenter siluit. Mater autem, optima linteamina proferens, filiæ tradidit, et ut inde sponsalia sibi vestimenta præpararet, imperavit, disponens eam in proximo nobili cuidam juveni lege nuptiarum copulari. Virgo linteamina suscipit, domunculam secus oratorium, quam a matre impetraverat, ingreditur; vestes ad usus baptizatorum in nomine sanctæ Trinitatis pia fraude componit, corpusque suum vehementer affligens; die noctuque Dominum cum lacrymis deprecatur, ne a societate sanctarum virginum alienaretur, nec alii sponsa quam Domino Christo sociaretur. Exaudiuntur preces virginis, nuptiæ, quas intra quindecim dies mater filiæ parabat, differuntur: juvenis, cui despondere parabat, ne veniret per multos dies præpeditur.

CAPUT III.

Ejus propositum parentibus tandem probatum.

10. (595) Interea beatissima virgo, cujus jam inhaererat menti cœlestium spes, omnisque rerum cum mundo ruitarum abjectio, non immemor quia bonis moribus aliquando corruptelam confert malorum collocutio, matris ad horam se subtrahere furim

(594) *Al. quære.*

594*) MSS. Læt. et Malbod. *minoribus.*

(595) Hoc caput deerat Surio; suppletum est ex ms.

deliberavit collegio; illius quem sibi sponsum [al. A patrorumque], patremque delegerat ductu confisa et sodalitia. O felix multumque laudanda matris filiaeque ab invicem separatio, in qua Christi tiruncula cujus apud Deum esset meriti demonstratur, et fidelibus suis nunquam Salvatoris abesse praesentiam, sicut ipse promiserat comprobatur! Fugiens igitur virgo Christi ac cujusdam fluminis, quod Sambra dicitur, ripam devenit, nusquamque navigium, quo ultra flumen transvehi posset, adesse conspiciens, in supremo fluvii margine constitit. Quid ageret? Quo se verteret? Nusquam sibi ad fluminis transfretationem aliquod patere videbat consilium, praeter illius, quo nunquam fidelium cassatur petitio, indeficiens Salvatoris refugium. Non immemor igitur Dominum fidelibus suis spondisse, B credentes in se quae fecit majoraque horum facturos esse (*Joan. xiv, 12*), mareque sub pedibus principis apostolorum se calcabile praebuisse (*Joan. xxi, 7*). *Matth. xiv, 19*; Paulumque apostolum nocte, dieque fluctibus aequoreis immersum nullum vitae detrimentum pertulisse (*II Cor. xi, 25*); perfectaeque fidei nulla impossibilia esse; crucis Dominicæ signo corpus suum undique munivit, sicque pie de Domino praesumens, undas fluminis ut iter solidum conscendit. Graditur super aquas, dextram levamque angelicis spiritibus sustentantibus, extremis vestium fimbriis nec inundationem fluminis contingentibus. Non autem a catholice religionis regula videatur alienum, angelos sanctos obsequium impendisse virgini, cum scriptum sit, caelestes spiritus in ministerium sanctorum missos angelos effici (*Psal. xc, 11*); sanctosque viros vitam imitando angelicam angelos vocari (*Mal. iii, 1*). Unde, quo major inter natos mulierum non surrexit, Joannes Baptista, angelus esse meruit et vocari (*Matth. xii, 10-11*). Postquam vero sacra virgo in ulteriori fluminis ripa constitit, Domino gratiarum actiones reddidit, cujus gratia quod naturæ repugnat et potuit et fecit.

11. Deinde Dominum humiliter exorans, ut suum in bono dirigeret propositum, in quemdam locum multimodis arbustorum generibus incultam, quem sortis hæreditariæ jure parentes ejus contra sanctissimam Gertrudem, suam videlicet neptem, possederant, devenit. In quo brevissimam ecclesiolam, eradicata veprium non minima quantitate, construxit. Continuo res gesta totam undique complet regionem, tantæ scilicet dignitatis virginem, relicta domo rebusque patris, eremi solitudinem, Dominumque, crucem ipsius bajulando, secutam fuisse.

Percipit inde pater rem gestam, claraque mater,
Atque simul natam deplorat uterque beatam
Se contempsisse, sic ad deserta petisse;
Turbaque cunctorum deplorat idem famulorum.

Sed pater pius in animo reputans hanc esse in filia dexteræ Excelsi mutationem (*Psal. lxxvi, 11*), divina id operante gratia, non minimam doloris percepit revelationem, Domino commendans propositi filiae principium et finem.

(596) Ms. Lætien: *Matrefamilias*.

12. Mater vero, filiam ac si mortuam lugens, tanto dolore afficiebatur, ut usque ad divisionem corporis et animæ (*Hebr. iv, 12*) periclitaretur. Videns autem supernæ bonitatis clementia benignam matrem absentiam filiae ultra modum graviter ferre, ipsius immisit pectori desiderium videndi filiam, cujus non leniter pati poterat absentiam. Assumptis igitur comitibus nonnullis, properat filiam invisere, cujus adventu filia quanto exultavit gaudio, non est nostræ possibilitatis evolvere. Suscipiens itaque matrem filia, post salutationes et oscula cum dilectione charitatis exhibita, monet, hortaturque piam matrem ut penitus spernat terrestria, appetat cœlestia, amicosque se faciat ex iniquitatis mammona, a quibus in æterna recipi possit tabernacula (*Luc. xvi, 9*), sic subjungens inter alia:

Non brevis est laudis, si Christo, mater, obaudis.
Noxia spernendo mundi, Dominumque sequendo:
Nam peritura sequi non est, velut arbitror, æqui.

Videns igitur felix mater meliorum sibi viam elegerat filiam, quæ jure hæreditario ipsi debita proposuerat ad virginitatis corruptelam conferre, ad incorruptionis gloriam properat concedere, a Christo centuplum receptura, vitamque æternam insuper in æterna beatitudine (*Matth. xix, 29*). Igitur utriusque sexus familie a pia matre filiae (596) fit absque mora traditio prædiorum, silvarumque traditur non minima possessio. Cujus rei testamento fit coram omnibus confirmatio. Gaudet filia matrem sua Domino tradidisse; lætatur mater, filiam in maritali copula non sibi paruisse. Sic utrinque lætatur mater de filia, et filia de matre.

CAPUT IV.

Velum susceptum. Monasterium institutum.

13. Cumque mater ejus ægotaret et jam de vita desperaret, vocat virginem filiam suam, dat ei aurum et argentum, vestimenta pretiosa, prædia, villas, servos, et ancillas, et omnia quæ habebat, præter illa quæ pauperibus in præsentem pro remedio animæ suæ distribuit, et quæ in usus servorum et ancillarum Dei, in cœnobiis Domino famulantium, delegavit. Defunctâ vero matre, atque in prædicta villa Cûrtissolra, et in ecclesia sanctæ Dei Genitricis, a Dei sacerdotibus, et aliis ecclesiasticæ dignitatis ordinibus, juxta virum suum sepulta; D audiens Eudo juvenis, cui præfata mater filiam suam in conjugem dari disposuerat, obitum ejus, nihilominus instat ut virginem uxorem accipiat, imperatque fidelibus suis apparatus præparare nuptiarum. Quod cum audisset virgo valde timuit; fugiensque noctu in locum nemorosum, qui vocatur Melbodus, aliquot diebus ibi latuit. Sed cum audisset advenisse sanctum Amandum atque venerabilem Autbertum episcopos in monasterium Altimontis, cum magna cordis humilitate, nudis pedibus illuc properavit, ad vestigia eorum sese prostravit, desiderium sui cordis aperuit, contrarias tentationum passiones sibi per insidias diabolicas irruentes indicavit. Tunc B. Amandus, jam

pene toti notus orbi fama celeberrima virtutum, qui tanquam in messe Dei strenuus operator, multas per circuitum nationes ad fidem perduxerat catholicam, multa cœnobia virorum ancillarumque Dei construxerat, aperiens os suum doctrine cœlestis imbre facundum, ita puellæ fatigatum roboravit animum, ut non solum ipsum respueret mundum, verum etiam parata fieret pro salvatore Christo, si foret occasio, subire martyrium. Quid plura? Deducta est a sanctis episcopis in oratorium quoddam ejusdem cœnobii, in honore et memoria S. Vedasti dedicatum; ubi benedictione sacerdotali ab ipsis digne consecrata, sponsoque suo Domino Jesu Christo desponsata, sacræ religionis velamen suscepit et habitum.

14. (597) Inchoata igitur a Christi sacerdotibus ad id operis competenti benedictione, supernæ Pietati se non abesse ubi aliqua justorum in ejus nomine fit congregatio, placuit ostendere. Spiritus namque sanctus in columbæ specie sanctis pontificibus in virginis consecratione hymnos debitos canentibus apparuit, paulatimque se submittebat, velum quod consecratur elevatum pedibus et ore sustulit. Ne autem aliqua fieret ambiguitas tanti super ostensione miraculi, videntibus cunctis qui aderant, velum in altum a terra levatum, beatissimæ virginis imposuit capiti. Quo patrato, columba cœlitus missa, ab oculis videntium continuo disparuit. Virgo vero sacra non suis quod evererat, sed beatorum Christi sacerdotum ascribens meritis, Deo, cujus se tantis meritis prædicabat beneficiis, gratiarum actiones innumeras reddidit.

15. Beata igitur Aldegundis, de Altomonte reversa in locum ubi prius latuerat, quem ipsa Melbodium nominaverat, qui locus adhuc desertus erat, cœpit sagacissime locum excolere, vepribus et arbustis radicibus extirpatis, habitacula construere, servos et ancillas Dei ibidem congregare. Denique post hæc ædificavit ibi ecclesiam in honore et memoria sanctæ Dei genitricis Mariæ, in qua laudes divinas et orationum vota quotidie persolvebat. Tunc sæculi hujus divitias pro nihilo reputans, prædia sua et facultates et omnia ornamenta, quæ sibi parentes reliquerant, ad loca sanctorum legaliter distribuit et pauperibus erogavit, ut illam perfectionem attingeret unde Dominus dicit: *Si vis perfectus esse, vade, vende omnia quæ habes, et da pauperibus, et veni, et sequere me* (Matth. XVIII, 21). Locum vero, ubi mater et pater ejus sepulti fuerant in melius reparavit, et ibidem duodecim sanctimonialia ad serviendum Christo Domino constituit. In supradicto vero loco Melbodio, consilio beati præsulis Amandi, et auxilio Dagoberti regis, cum duabus sororis suæ beatæ Waldetrudis filiabus semetipsam contradidit, atque multis aliis ibi secum in sanctæ religionis habitu congregatis, in sancta conversa-

lione permansit, cunctisque se videntibus exemplum honorum operum dignum imitatione reliquit. Erat enim famula Dei fideliter Sponso suo deserviens in humilitate, in obedientia, in patientia, corpus jejuniis attenuans, pernoctans in vigiliis et orationibus, longanimis in spe, domesticis suis mansueta, modesta colloquendo, seu res ecclesiæ conservando, benigna distribuendo.

16. Duas autem neptes, filias sororis suæ, cum magna diligentia regulariter in monasterio erudiebat, et ut Dominum Christum sibi sponsum eligerent, ab isis infantie rudimentis diligenter edocebat. Harum una Madelberta, altera vocabatur Aldetrudis. Quæ videlicet Aldetrudis, puella bonæ indolis, materteræ suæ mores et vitam satagebat imitari, secusque pedes indesinenter accubens, doctrina vitæ sitiebat informari. Quæ cum multis floret virtutibus, humilitati præcipue et obedientiæ dedita erat. Huic aliquando beata virgo Aldegundis præceperat, ut fragmenta cereæ coacervaret in unum, sollicita ne vel minima rerum monasterii deperirent. Illa dicto citius paruit, dispersa cereæ fragmenta collegit, ignem accendit, vas æneum, id est pelvim, cera plenum superimponit. Sed cum dominante flamma strues lignorum jam combusta deciderat, atque sartago fervens, ignis ardore circumcisa, in partem alteram declinaret, ac magis inde focus exæstaret, timens virguncula, ne quid damni contingeret, armata fide, manibus nudis extentisque brachiis de medio flammarum laterem (598) bullientem festina sustulit, nihilque perit in cute suæ carnis perpessa læsionis, in pavimentum deposuit. Tantum apud Deum et meritum jubentis, et virtus (599) obedientis sine dubitatione promeruit.

CAPUT V.

Aldegundis virtutes, miracula.

17. Beata vero Aldegundis a proposito suo non deficiebat, sed de virute proficiens in virtutem, sicut a pueritia cœperat, in sanctis operibus quotidie perseveranter abundabat. Cum enim adhuc esset in domo parentum, ætate quidem tenera, sed corde matura, quidquid sui juris erat, pauperibus misericorditer erogabat. Si virgini nonnunquam deerat, voluntas tamen largiendi sibi nunquam decresebat. Mater autem ejus Bertilia, non modicum pecuniæ thesaurum congregaverat: qui licet filiam non lateret, occultante matre locum, nihil tamen inde tulit ante mortem illius. Facta vero superstes parentum, illis pauperibus cœpit matris thesaurum erogare. Proecedente autem tempore, cum jam fieret materfamilias cum sorore sua, vocat fidelem ministrum, profert argentum ad comparandas vestes in opus servorum et pauperum Christi, jubens ut, si quid de pecunia superesset, sibi referre deberet. Implet servus dominæ suæ præceptum: emit co-

(597) Hæc usque ad num. 15 desunt Surio.

(598) *Luter* vasis genus est, aut pelvis.

(599) Aliud ms. *obedientiæ*.

piam vestium; quod remansit pecuniæ refert: ar-
genti quantitas reperitur ac si nihil expensum fuisset. Stupefactæ super immensa largitate Creatoris, quis explicare valet quantas Deo gratias egerint?

18. Quadam etiam nocte dum ambæ Christo Domini devote sorores, de dilectione sponsi cœlestis, et conversatione regulari, et salute sororum a summo Pastore sibi creditarum sollicitè pervigiles meditarentur, candela coram posita subito cadens exstinguitur. Cumque præstolarentur ut ab aliquo superveniente reaccenderetur, et aliqua fieret mora, virgo lucis amatrix porrexit manum, lucernam accepit; in cujus manu continuo lucerna divinitus lumen recëpit. Quo miraculo Dominus noster Jesus Christus, qui est lux vera (*Joan. 1, 9*), se præsentem esse ancillis suis manifestavit, quas in suo nomine congregatas nec ad momentum perpeti tenebras permisit.

19. Non multo post tempore, dum eadem cœlesti Sponso dilectæ germanæ sibi commisi gregis curam gererent, incedentes per cœnobium, negotii quid acturæ venerunt ab basilicam beati apostolorum principis Petri, ad horam orationis sextam. Pulsaverunt ostium. Aberat janitor templi, sed non aberat cœli janitor: qui statim famulabus suis fores ecclesiæ clausas reseravit, ne gratia fraudarentur orationis; et animus earum, velut arcus in servitum divinum extentus, relaxaretur ab intentione supernæ contemplationis. Tunc intrantes « domum orationis (*Matth. XXI, 15*) » solito devotius et majori compunctione debitum persolventes officium, cum alacritate mentis ad sua reversæ sunt.

20. Sed ut parum superiora memoremus, post quam virgo sapiens Aldegundis a sæcularibus pompis alienata, sanctimonialibus vestimentis est induta, rursus angelicis admonitionibus roborata, visione mirabili, qua Dominum Jesum tanquam solem splendentem circumstantibus angelis videre meruit, lætificata: memor etiam sermonis Amandi viri Dei, de omnimodo contemptu temporalium, et culmine perfectionis, quod prius jam complere cœperat in parte, modo deliberat omnibus quæ possidebat ex toto renuntiare, nihil in terra possidens, in cœlo cupiens thesaurizare. Fecit ergo describi sui summam thesauri, et totius pecuniæ quam habebat in auro et argento, gemisque et ornamentis regalibus, quæ sibi collata fuerant a rege et regina, principibus et cognatis et parentibus suis, post velationem capitis sui, ac post largas donationes, quas pauperibus Christi, consilio beatorum Amandi atque Authberti episcoporum, distribuerat; et hæc omnia virgo prudentissima, domus Dei decorem etiam exterioris diligens, ad decus ecclesiarum, devota mente donavit. Prædia vero possessionesque infinitas, ad usus inibi regi Christo famulantium publica donatione concessit: cœtera universa in sumptus pauperum delegavit, nihil sibi præter vile reservans indumentum, sanctæ religioni congruum, atque victum quotidianum, quo cum reliquis ancillis Dei communiter

vivebat. Sed Domini Salvatoris benignitas, ut in fide corroboraret animos famularum suarum, non distulit ostendere quam sibi gratus esset pro sui nominis amore transeuntium contemptus rerum. Eo namque die, quo famula Dei tam gloriosum opus largitionis suæ compleverat, advesperascente, dum ipsa jubente ministri sibi deferrent ad potandum aquam de fonte qui nuptiarum celebratoribus in Cana Galilæe vinum ex aqua largitus est (*Joan. 11, 9*), ipse fontis aquam sponsæ suæ refocillandæ mutavit in mirabilis vini saporem. Quod factum cum omnibus ancillis Dei in monasterio innotuisset, tantus amor Domini Christi mentes earum inflammavit, ut intuitu dilectionis illius, nulla deinceps aliquid terrenum possidere curaret.

21. Accidit aliquando, ut una famularum urceolum aqua repletum, qua sancta virgo manus suas abluere deberet. Intercurrente ergo mora, vacuatus est urceus ad alios usus, illa nesciente quæ vas impleverat. Cumque fusura esset aquam in manibus ejus et vacuum reperisset urceum tremebunda recurrere volens ad fontem, subito sensit urceum aqua repletum. Hoc signo cunctis in cœnobio manifestato, meritum virginis admirantur; laudes ab omnibus Domino Jesu referuntur.

22. Quadam die, beatæ virgini piscem adhuc viventem piscator ipsius detulit. Quem studio charitatis ad servorum Dei supervenientium usus magis quam ad suos reservans, in fontem proximum jactari præcepit. Qui dum aliquando prope ripam nataret, saltum in aera dedit, et in siccum deveniens, in arida palpitare cœpit.

Advolitant corvi de vicino crocitantés,
Unguibus et rostris piscem laniare volentes

Mirabile dictu, et insolitum visu! Juxta pascibat agnus qui, minor cæteris pecoribus, celeriter accurrit, piscem a devorantibus arripuit, cornibus et pedibus ac lotius corporis nisu contra pugnans, corvos abegit. Quod sorores, de monasterio nova bella prospicientes, festinanter advenerunt, piscem incolumem invenerunt, non sine grandi admiratione, famulæ Dei Aldegundi reportaverunt. Sed idem agnus defensor piscis, tam diu ferentes persecutus est, donec in præsentiam virginis abbatisse piscis oblatus est.

23. Quodam vero tempore sorores monasterii focum accenderant, et, ut sibi moris erat, ad abluenda indumenta caldariam cum aqua super focum suspenderant. Una autem ex illis, tunicam beatæ virginis Aldegundis habens indutam, juxta prunas adstabat, cum ecce serpens antiquus, invidens humili famularum Christi officio, propius adstantem igni, conjecit in focum, et aquam ferventem super ipsam effudit. At illa, cum caderet, sanctæ Trinitatis nomen invocavit. Ancillæ Dei festinantes accurrerunt, de medio flammarum eam abstrahunt, et quam timebant ignis ardore membratim resolutam, orationibus et meritis beatæ Mariæ suffragantibus, illæsam reperiunt.

CAPUT VI.

Visiones. Prophetia. Aegritudo.

24. Inter alia divinæ consolationis beneficia quæ gratia Domini salvatoris huic virgini conferebat, illud non mediocriter admirandum est. quod eam angelica visitatione sæpe familiariter confortans, aliqua mœstitia affici diutius non permittebat. Quod etiam ex parvis facile conjectari potest. Audierat enim aliquando de se prolatum detractio- nis verbum a quibusdam perversis et otio vacan- tibus, quibus est pessima consuetudo semper derogare melioribus. Cumque virgineis animus, ut est humanæ fragilitatis, aliquantulum inde crucia- retur, adest angelus solito consolans eam, verbis- que dulcibus permulcens. Quid, inquit, o dulcis- sima virgo, sponsa Domini Jesu Christi, quid in verbis otiosorum et invidorum contristaris, cum tibi sedes parata sit regni cœlestis, illis autem, nisi resipiscant, æternum supplicium et pœna servetur infernalis? Talibus virgo recreata ser- monibus, obloquentium vanitates non curavit ulterius.

25. Post hæc autem, ut in Vita beati Gisleni plenius invenitur, dum beatus Amandus Dominica nocte plenus dierum, tanquam frumentum matu- rum in horreum cœleste condendum, palea carnis deposita migraret; in ipsa vero hora, beatæ Alde- gundis vigiliis et hymnis in ecclesia cœnobii Mel- bodiensis coram altari gloriosæ genitricis Domini Nostri Jesu Christi Mariæ, incumbere suppliciter. Et quoniam illum in hac vita multum dilexerat, utpote cujus doctrina culmina virtutum edocta conscenderat, Domini salvatoris gratia revelavit ei, et cujus esset meriti, quem exhortantem suscep- rat; et quod illa sequeretur in proximo, quo dux ille præcedebat. Orans enim, in extasi mentis elevata, contemplabatur senem virum, cano ver- tice reverendum, sacerdotalibus et præclaris ves- tibus indutum, baculum manu tenentem, ad su- perna transire, turbamque copiosam albatorum ante et post eum iter habere : seipsam quoque virgo sancta lætabatur in eodem comitatu simul properare. Cumque requisita, quis esse dux ille tam gloriosæ multitudinis, respondisset se nescire, sic angelus inquit : Amabilis Deo Amandus a sæ- culo migravit, et quoniam in vita sua sine macula seipsum gratia Dei servare curavit, atque sibi com- missa talenta dispensando fideliter duplicavit, mo- do cum sanctis animabus, quas verbo et exemplo Domino acquisivit, ad gaudia sui domini tam glo- riosus ascendit. Hanc visionem prudentissima virgo nulli secum habitantium eo die revelavit beato Gisleno mandavit, ut cum sorore sua beata Wal- detrude gratia visionis ad se dignaretur venire, Quibus venientibus in locum, qui dicitur Meruius (600) festinavit obviam ire. Cumque visionem suam inter alia salutis colloquia beato Gisleno manifestasset, intelligens vir Dei, quid illa visio

(600) In vitas S. Gisleni, auctore Reinero mona- cho, hic locus vocatur *Meinrius*.

(601) Vitam S. *Humberti*, quam ex vetustis codi-

A præsignaret, alte suspirans : O charissima soror, inquit, amabilis et devota sponsa Regis æterni Do- mini Nostri Jesu Christi, gratias age sine intermis- sione divinæ dignationi, quæ tibi dulcissimi pasto- ris et jam factum ad cœlestia transitum, et tuum in proximo futurum, præmonstravit. Unde quia cœlestis jam dulcedinem patriæ saporemque, Do- mino revelante, prægustasti, necessarium est, ut omni instantia in ejus obsequio perseveres, donec ea quæ se diligentibus repromisit merearis adi- pisci.

26. Vidit etiam aliquando beata Aldegundis in visu, demonstrante Domino, valde tristem generis humani inimicum : ac percunctans illum sollicite, requisivit quæ tanta contra genus humanum esset ejus pervicacia? Quid emolumenti sibi futurum speraret, dum tot millia hominum ad infernum impellere non cessaret? Cui malignus respondit, invidiæ non modicæ se dolore torqueri contra filios Adæ; quo quotidie illic ascenderent, unde miser ipse cum suis exsularet.

27. Studiosissima divinæ legis, indesinenter esu- riens verbo cœlesti satiari, virorumque sanctorum ac religiosorum vitam cupiens imitari, Humbertum (601) apud Maricolas habitantem, virum san- ctitate magnificentum, illustratum scientia divinæ Scripturæ, signum crucis ab angelo impressum gestantem in vertice, virgo prudens visitaverat. Pabulo divini verbi per aliquot dies affluentis ab ore ejus epulata, cum illo circa vicina monasterii quadam vice deambulabat : sed æstante fervore diei, cum pene siti deficeret, orante viro Dei cum ipsa virgine, fons illico dulcis et terra novus emanavit : virgo reficitur ; fons usque in præsens non deficit. Beatus autem Humbertus depositionis suæ diem prænosens, lineas vestes ad usus exsequiarum suarum ab ipsa virgine postulavit : propter quas dum mitteret deferendas, missus alter a virgine præsaga futuri, legato beati viri in medio itinere cum vestibibus postulatis oc- currit.

28. Beata igitur Aldegundis, quæ sibi Dominum salvatorem elegerat sponsum, frequentibus ange- lorum confortata visionibus, qui sæpius illam multis modis, utpote conservam et concivem re- cognoscentes, familiariter alloquebantur, præ- sciens ex revelatione Spiritus sancti dormitionis suæ diem appropinquare, deprecata est Domi- num, ut qui sanctos sanctificat adhuc, et justos justificat adhuc (*Apor. xxi, 11*), et qui flagellat omnem filium quem recipit (*Hebr. xii, 6*), digna- retur ancillam suam in præsentem, sic flagellando carnem, purgare, quatenus anima post hanc vitam in requiem Domini sui sine macula vale- ret introire. Sciebat enim neminem in hac vita tam perfectum esse, qui posset omnis pec- cati contaminatione prorsus carere. Non distulit

cibus nobilissimi Maricolensi cœnobii nobis *Simeon Rosquierus*, ejusdem loci abbas, ante annos com- plures describi curavit.

divina bonitas præstare misericorditer, quod illa petivit humiliter. Nam in dextera mamilla non post multum tempus morbus, qui vocatur cancer, subortus est, qui carnem illius excrucians, usque ad ultimum diem vitæ depastus est. Virgo vero prudens, exemplo beati Job aliorumque sanctorum, patienter sustinebat, et tanquam accepto divinitus dono congaudens, supernæ dignationi sapienter gratias agebat.

29. Cum autem adesse tempus resolutionis ejus angelus præmonuisset, prædictoque die nulla molestia corporis eam fatigaret, apparente sibi rursus angelo, cœpit queri cum eo, cur differretur a regno sibi parato. Cui ille: Scias, inquit, sanctos angelos hoc tibi a Domino impetrasse, ut ad perfectionem virtutum adhuc habeas spatium temporalis vitæ. Sed cum aliquando tertiana febre laboraret, hebdomada transacta, circa mediam noctem immittente diabolo tantus illam sitis ardor invasit, ut, nisi mox biberet, videretur exanimari. Cumque viriliter reluctans, a potu vellet abstinere, vimque febris, non hostis tentationem reputaret, confugit ad orationem. Et ecce ante lucem videt antiquum hostem, tetra et horrenda facie sibi adstantem, qui fateri coactus est, quod tantum sitis illi immisisset ardorem: addiditque blasphemus, dicens beatæ virgini, restare adhuc illi duram atque arctam viam, incertumque esse utrum in Dei servitio perseveraret. Cui virgo constanter: Dominus, inquit, mihi adiutor est, non curo minas tuas. Continuo Satanas aufugit confusus, et sitis ab ea recessit. Post tentationem vero diabolicam, adest multipliciter consolatio divina. Videt enim in visu tanquam a Domino se postulantem in ejus amore perseverantiam, ac velut apparentem sibi sacerdotem ipsum Dominum, quod petebat, clementer annuentem. Videt etiam B. Petrum apostolum, sibi panem candidum deferentem, seque de manu illius illum cum ingenti lætitia suscepisse. Soror quoque ejus audivit cœlitus per soporem et suam a Domino acceptam pœnitentiam, et sororem suam virginem Aldegundem sponsum promeruisse Christum.

CAPUT VII.

Obitus, et in eo miracula.

30. Interea, dum virginis animus hujuscemodi visionibus assidue pasceretur, et ad cœlestia contemplanda sublimaretur; offertur ei parvulus, cujus jam a suis vita desperabatur. Quem ipsa protinus ante cornu altaris projici jussit. Quod ut factum est, confestim redditus est sanitati. Cumque renuntiaretur virgini de subita sanitate infantis, recordata est visionis suæ, et animadvertit hoc ideo contigisse, quod illum contigerit locum, quo viderat ante paucos dies transisse Dominum. Quid, nisi Deo gratias ageret? Viderat enim non multo ante, quasi staret in platea, ac velut igneus globus de cœlo super se veniret. Quarto vero die post hæc, media nocte Dominica, cum ad vigiliis ingrederetur ecclesiam, una de sororibus egressa cernit plateam, in qua visio prius apparuerat, nimia luce splendentem

A cum eadem hora tenebræ totam occuparent terram. Mane facta, colloquentibus inde sororibus et mirantibus, intellexit beata virgo causam tanti splendoris, nulli tamen earum tunc manifestavit. Non post multum accessit et alius testis harum visionum, affirmans illi se vidisse Dominum nostrum Jesum Christum cum exercitu angelorum, ante cornu altaris ipsi virgini colloquentem. Requirens autem ab homine visionis horam, recognovit ipsam fuisse qua viderat Dominum in visione. Quarto die post hæc sanatus est puer, ut supra dictum est.

31. Sacerdos quidam boni testimonii, sine reprehensione conversabatur (*Phil. III, 6*) eo tempore in monasterio a pueritia usque ad perfectam ætatem. Qui referre solebat, noctu se vidisse globum igneum descendisse de cœlo super habitaculum, in quo famula Christi ægrotabat. Post hymnos autem nocturnos, una de maturioribus ancillis Dei modicum soporis degustans, videt beatam Aldegundem, ante altare in loco sacerdotis adstantem, corpus Domini in calice fregisse, sibique dixisse: Vade, eia, dic sacerdoti, ut in hoc calice mysteria Domini Christi conficiat: et quoniam heri prævalitudine corporis communicare non potui, hodie particeps fiam corporis et sanguinis Domini. Facta die, processit sacerdos, missam celebravit et interagendum cernit calicem in aera sublevatum, illico in suo resedissee loco. Tunc prædicta famula Dei visionem quam viderat, et sacerdos de calice in aere suspenso, ad Christi sponsam utrumque detulere, certitudinem habentes has visiones obitum illius præsignare.

32. Inter alta signa virtutum, quæ potentia Salvatoris per ancillam sibi dilectam operabatur, homo quidam mente captus aut suis exigentibus culpis, aut, ut fides virginis manifestaretur, per insaniam capitis pene usque ad extrema perductus est. Cumque parentes ejus de vita ipsius desperarent, adduxerunt illum ad monasterium sanctimonialium, intimantes beatæ virgini cum gemitu, qualia ille miser pateretur. At illa visceribus pietatis condolens misero, fecit eum ad se vespertino tempore perducere. Oravit pro eo, et facto signo crucis super eum, domum redire jussit. Qui mox convalescens, restitutus est sanitati. Quinto vero die ante beatæ virginis obitum, soror ipsius famula Domini nostri Jesu Christi Waldetrudis, contemplatione cœlestium sublevata, videt in visione gloriosam Domini nostri Jesu Christi genitricem cum sanctorum agminibus venientem atque germanam suam virginem Aldegundem secum ad sublimia deducentem.

53. In monasterio quoque Nivellæ, ubi sancta Gertrudis corpore requiescit, sanctimonialis quædam nimis simplicitatis et obedientis ab amore mundi ante tribunal ad amorem Domini nostri Jesu Christi perfecte conversa, sexta feria ante diem Sabbati et dormitionis famulæ Dei Aldegundis circa medium noctis, vidit in visu splendorem lucis ingentem intrasse ecclesiam B. Petri, ubi jam beata dicta Gertrudis tumulata est, ita ut a pavi-

mento usque ad trabes universam ædem, quasi meridians sol illustraret. Dum vero attonita visione tantæ claritatis, timore solveretur, audit choros psallentium, ita ut voces discernere posset virorum ac mulierum, puellarum et puerorum, invicem alternando concinentium.

34. Jam vero tertia nocte ante egressionem ejus a corpore, gratia visitationis multis convenientibus religiosis, atque sorore ejusdem virginis beata Walde-
trude, ecce fulgor ingens nimia claritate refulgens apparuit supra domum, in qua Virgo sponsa Domini Christi opperiebatur intrepida ejus adventum. Cumque præsentibus insolitam mirarentur visionem, ac beate Walde-
trudis inter spem metumque dubia, quidnam præsignaret, tremebunda rei finem expectaret, sancta illa anima, quæ veram Lucem, Dominum Christum amavit, et præsentiam ejus siti-
bunda desideravit, carne soluta, cum ipsa luce de hoc sæculo migravit. Sepulta est autem in villa sure quondam ditionis, vocabulo Solra (602), ubi suus uterque parens, ac soror postea Walde-
trudis, sepulti sunt. In quo multo jacuit tempore, quoad Christo donante corpus ejus translatum est municipium Mel-
bodium (603), quod ipsa a fundamento construxerat, ubi ejus nunc memoria fulget, ac meritis suffragan-

antibus, plurima poscentibus beneficia divina clementia largiri dignatur.

35. Ecce inter alia sanctorum gesta, quicumque pie legis vel audis, etiam hic habes quod imiteris. Adhuc ætate puellari terrena despexit, cœlestia concupivit. Concupiscentiam carnis virginitatis amore edomuit. Concupiscentiam oculorum, id est, curiositatem divinæ lectionis meditatione refrenavit. Ambitionem vitæ, hoc est superbiam, humilitate calcavit. Contempsit mortalem sponsum, immortalem elegit. Divitias cum haberet, non speravit in pecunie thesauris (*Ecclesi. xxxi, 8*). Sed prudenter indigentibus cuncta distribuens, amplexa est paupertatem. Invenit in agro thesaurum absconditum, et præ gaudio illius omnia vendens, comparavit illum (*Matth. xiii, 44*). Quæsitivas bonas margaritas pia negotiatrix. Invenit unam pretiosam, emit, possedit (*Ibid., 45-46*). Tenebras exhorruit, lucem amavit, cum luce migravit, lumen vitæ perennis habebit. Igitur imitare, quod legis; vive, sicut vixit: incède, qua incessit: ac sine dubitatione pervenies, quo pervenit; adjuvante gratia Conditoris, qui misericorditer operatur in sanctis suis, qui dat virtutem et fortitudinem plebi suæ, benedictus Deus in sæcula (*Ps. lxxvii, 36*). Amen.

VITA SANCTI LEBWINI

PRESBYTERI ET CONFESSORIS

AB HUCBALDO, AD BALDRICUM EPISCOPUM TRAJECTENSEM SCRIPTA.

(Apud Surium, Acta SS., 2 Nov.)

Præmittuntur ex Martenii amplissimæ collectionis tomo I epistola Petri Cameracensis archidiaconi ad Hucbaldum et versus Judionis ad eundem in commendationem hujus libri.

EPISTOLA PETRI SANCTÆ Cameracensis
Ecclesiæ archidiaconi ad Hucbaldum monachum et sacerdotem cœnobii sancti Amandi confessoris Christi, scriptorem gestorum beati sacerdotis Christi Libuini.

(Circa annum 910.)

Laudat ejus librum de Vita sancti Libuini.

Vestræ sancto dogmate apostolico ac totius philosophiæ gemmis decusato domino ac doctore HucBALDO monacho cœnobii sanctissimi Amandi Petrus peccator archidiaconatus sanctæ Cameracensis Ecclesiæ deserviens, competentem instantium facilitatem, ac perpetuam futurorum in Christo felicitatem.

Cum vestræ sapientiæ lampas admirabilis in Galliis hac tempestate singulariter dono cœlesti excellere noscatur, admiratione dignum videtur, cur

vestra sagax prudentia, et prudens sagacitas, vestræ operæ stylum super beati Lebuini Vita memorabili exaratum, mirabiliter examinandum, comprobandumque direxit. Vere enim pusillitas meæ scientiæ quantulacunque fuerit, porro infra vestræ sapientiæ pedes substernitur, nec disciplinæ scholasticæ unius auditorum vestrorum propinquat. Sed qui vos implevit scientia, mirabili etiam roboravit humilitate: quoniam Spiritus sapientiæ et scientiæ idem etiam et timoris Domini, a quo vera manat humilitas. Porro aulem præclara vestri gnomonis digestio cordati quidem et optimi viri depinxit æthereos mores, ortum, vitam, et felicem exitum probabiliter commendavit; sed inter id exsequendum vitam figuravit præclaram pariter et therichen, physicam etiam in geminæ descriptionis serie, ethicam vero

(602). *Curtis Solra* dicitur, forte ut a *Castro Solra* distinguatur, quod oppidum est tribus leucis Malbodio distans, Lætiæ versus.

(603). Translatum est postea Montes S. Walde-
trudis corpus.